

My Shepherd

Psalm 23

תהלים כג

1

¹A psalm of David.

The LORD is my shepherd;
I lack nothing.

²He makes me lie down in green pastures;
He leads me to ^awater in places of repose;^a

³He renews my life;
He guides me in right paths
as befits His name.

⁴Though I walk through ^ba valley of deepest darkness,^b
I fear no harm, for You are with me;
Your rod and Your staff—they comfort me.

⁵You spread a table for me in full view of my enemies;
You anoint my head with oil;
my drink is abundant.

⁶Only goodness and steadfast love shall pursue me
all the days of my life,
and I shall dwell in the house of the LORD
for many long years.

א מִזְמוֹר לְדָוִד יְהוָה רֹעִי לֹא אֲחַסֵּר:

ב בְּנֵאוֹת דֶּשֶׁא יִרְבִּיצֵנִי עַל־מֵי מְנוּחֹת יִגְהַלֵּנִי:

ג נִפְשִׁי יִשׁוּבֵב יִנְחֵנִי בְּמַעְגְלֵי־צֶדֶק לְמַעַן שְׁמוֹ:

ד גַּם כִּי־אֵלֶיךָ בִּגְיָא צְלָמוֹת לֹא־אֵירָא רָע כִּי־אַתָּה עִמָּדִי

ה שְׁבִטָתְךָ וּמַשְׁעֲנֹתֶיךָ הִמָּה יִנְחֵמֵנִי:

ו תַּעֲרֹךְ לִפְנֵי אֲשֶׁלְחֹן נֶגְדַ צַרְרֵי

ז דֹּשֵׁנֶת בַּשֶּׁמֶן רֹאשִׁי כּוֹסֵי רוּחָה:

ח אֵף אֲנִי טוֹב וְחֶסֶד יִרְדֹּפֵנִי כָּל־יְמֵי חַיַּי

ט וּשְׁבִתִּי בְּבַיִת־יְהוָה לְאַרְךָ יָמִים:

רד"ק לתהלים כג

2b

והרועה הטוב נוהג את צאנו ורועה אותם במקום דשא, ושם יטה אהלו וירעם בכוקר, ובנטות היום ובעת הצהריים ירביצם בצל אהלו, וכשרוצה להשקותם ינהלם על מי מנוחות, כלומר מים שילכו לאט ולא נחל שוטף, פן ישטפו אותם המים בבואם לשתות:

Ibn Ezra Ps. 23

2a

(א) מזמור לדוד ה' רועי לא אחסר. זה המזמור נכבד, ודמה עצמו כשה שמעננו על הרועה, והנה השם הוא הרועה אותי על כן לא אחסר כל והטעם לא יחסר לי מה שאני צריך, כדרך מלא: (ב) בנאות. הטעם שימצא הדשא ויהיה שם נוה קרוב, שלא ייגע בהרים בעת שתרכיז השם:

עמוס חכם לתהלים כג

3

'במעגלי'
צדק' פאן הפונה לדרךים נכונות פשוטן כמשמען, קלומר: דרכים שההולך בהן אינו תועה ואינו מאבד את־דרכו. למען שמו - לפי המשל לרועה יש לפרש: הרועה טורח כל־כף לטובת הצאן, כדי שהבריות יהללוהו כרועה נאמן.²

Ibn Ezra Ps. 23

(ד) גם. הטעם אם תקראנה גזירות השמים שהשם גור מימי קדם לבוא רעה בעולם, וידמה הרעה לגיא צלמות. לא אירא רע לא אירא שרע יהיה לי, כי שבטך יראה לי הדרך עד שאצא, וזה השבט והמשענת בה יתנחם לבו. והטעם כאשר תבואנה שנת רעה לעולם, השם יסבב סבות לחוסים בו לחיותם ברעב ולהציל ממות נפשם, והטעם מות שאיננו כדרך התולדה, כמו מתי מלחמה ומגפה:

4b

עמוס חכם לתהלים כג

4a

(ו) גם כִּי־אֵלֶיךָ בִּגְיָא צְלָמוֹת - אִפְלוּ בְּשַׁעַת שְׂיֻדְמֹן לִי לְלַכֵּת בְּמִקוֹם עִמָּךְ וְחִשּׁוּף. יֵשׁ שֶׁהָרֹעֶה עֲלֵה אֶת־צֵאוֹ בְּנֵאוֹת הַמִּקְסוֹת הָרִים גְּבוּהִים שֶׁמַּחֲשִׁיכִים אֶת־אֹר הַיּוֹם. צְלָמוֹת הֵיא לְשׁוֹן חֲשֵׁךְ

עמוס חכם לתהלים כג

4c

שִׁבְטֶךָ וּמִשְׁעֲנֹתֶיךָ – שִׁבְטֶיךָ וּמִשְׁעֲנֹתֶיךָ הֵם שְׁנֵי מְקִלוֹת שֶׁבִידֵי הַרוּעָה. הַשִּׁבְטֶיךָ עֲשׂוּי לְהַכּוֹת בּו חַיּוֹת רְעוּת וְגַם לְכוֹן בּו אֶת-דַּרְכֵן שֶׁל הַצֹּאן. וְהַמִּשְׁעֲנֹת עֲשׂוּיָה שֶׁיִּשְׁעוּן עָלֶיהָ הַרוּעָה בְּלִכְתּוֹ בֵּין הַרִים וּסְלָעִים. הַמָּה יִנְחַמְנִי – הַמָּה יַעֲוֹדְדוּ אוֹתִי, יִפְיֵגוּ אֶת-פְּחָדֵי וַיִּסְיָחוּ בִי רוּחַ בְּטַחֲוֹן. מִשְׁמַעוֹת הַדְּבָרִים, כִּי הִיִּדְעָה, שֶׁבִידֵי הַרוּעָה נִמְצְאוּ הַשִּׁבְטֶיךָ וְהַמִּשְׁעֲנֹת הֵיא הַנּוֹחֲתֵת הַרְגֵשֶׁת בְּטַחֲוֹן לְשָׂה. דֵּי הָיָה לּוֹמֵר 'שִׁבְטֶךָ וּמִשְׁעֲנֹתֶיךָ יִנְחַמְנִי' וְהַלְשׁוֹן 'הַמָּה יִנְחַמְנִי' בָּאָה לְחַזֵּק אֶת-גְּדֹל הַבְּטַחֲוֹן: לְאַחַר שֶׁאָמַר 'כִּי אַתָּה עֲמַדִי' עָבַר לְתַאֵר לְעַצְמוֹ בְּמָה נִכְרַ כְּחוֹ שֶׁל הַרוּעָה, שֶׁהוּא בּוֹטֵת בּו, וְאָמַר בְּלִשׁוֹן קְרִיאָה: שִׁבְטֶךָ וּמִשְׁעֲנֹתֶיךָ! וְסִיִּים בְּמִבְּאֵר דְּבָרָיו: הַמָּה יִנְחַמְנִי⁴. וְהֵיא מִצִּיֵּן 'מִשְׁפֵּט יְחִוֵּד', וְכֵן: וְקָוִי ה' הַמָּה יִרְשׁוּ-אֶרֶץ (לְקַח לֹא ט).

רד"ק לתהלים כג

4d

שבטך. אלו היסורין: ומשענתך. זו התורה:

עמוס חכם לתהלים כג

5

(ה) תַּעֲרַף לְפָנַי שְׁלֹחַן – כָּאֵן הַיִּיחַ אֶת-הַדְּמוּי לְשָׂה, וְדָמָה עֲצָמוֹ לְאוֹרֵחַ אֲשֶׁר ה' אֶסְפוֹ אֶל בֵּיתוֹ וְעוֹרָף לּוֹ סַעְדָּה. 'תַּעֲרַף שְׁלֹחַן' מִשְׁמַע: תְּכִין סַעְדָּה. וְהַפְּנֵה לְמַצֵּב נִמְשָׁף בְּהוּה: אַתָּה עוֹרָף לְפָנַי שְׁלֹחַן. נִגְדַ צְרָרִי – לְעֵינַי אוֹיְבִי. וְאֵין הֵם יְכוּלִים לְפִנֵּעַ בִּי, כִּי ה' מִגֵּן עָלַי, כְּחוֹבֵת בַּעַל-הַבַּיִת לְהִגֵּן עַל אוֹרְחָיו שֶׁבָּאוּ בְּצֵל קוֹרְתּוֹ (ע"י ב"ר י"ט ט; שו"פ י"ט כג). דְּשֹׁנֶת בְּשֶׁמֶן רֵאשִׁי – מִשְׁחָתָ, סִכְתָּ, אֶת-רֵאשִׁי בְּשֶׁמֶן עַד שֶׁנַּעֲשֶׂה דָשֵׁן וְשֶׁמֶן. מִנְהַג הַקַּדְמוֹנִים הָיָה לְתַת שֶׁמֶן בְּרֵאשִׁים בְּשַׁעַת הַנֶּאֱה וְשִׁמְחָה (ק"ה ט ה; ת"י צ"ב י"א וע"ד), וְהַמְכַנִּים אוֹרְחִים בְּיַד יְדִיבָה, לֹא זֹו בְּלִבְדֵ שֶׁהוּא מְכִין לְאוֹרְחָיו סַעְדָּה, אֶלָּא טוֹרַח לְהוֹתֵם בְּשֶׁמֶן עַל רֵאשֵׁם⁴. כּוֹסֵי רְנוּהָ – הַפְּנֵה: כּוֹסֵי שֶׁהִשְׁקִיתֵנִי הָיָה בָּהּ כְּדֵי רְנוּהָ, כְּלוֹמֵר: כְּדֵי סִפּוֹק תִּאֲוָחִי לְשִׁמּוֹת. וּמִסְתַּבֵּר, שֶׁהַפְּנֵה לְכוֹס יוֹ, וְכֵן בָּאוּ יוֹ וְשֶׁמֶן סְמוּכִים לְעֵינַי תַּעֲנוּגוֹת בְּמִשְׁלֵי כֹא יוֹ: אֵהָב יוֹ וְשֶׁמֶן לֹא יַעֲשִׂיר.

Radak Ps. 23

6b

אך טוב וחסד ירדפוני. אני מודה לך בטובה שנתתה לי עד היום, אך זה אני מבקש ממך שירדפני טובתך וחסדך כל ימי חיי, ולא יטרדוני מלחמות ועסקי העולם, שאוכל לנוח בבית ה' לאורך ימים ולהתבודד שם, ואכין לבי ומחשבותי לעבודתך וליחודך: ושבתי. מענין בשובה ונחת. או פירושו כמשמעו רוצה לומר שיתמיד הליכתו שם פעם אחר פעם. ופירוש בבית ה'. מקום הארון. ופירוש לאורך ימים. כמו שאמר כל ימי חיי, אך היה מבקש שחיי יהיו ארוכים לפי שנות האדם, זהו לאורך ימים: (א) לדוד. זה המזמור חיברו דוד שיאמרו אותו כשיכניסו הארון לבית קדש הקדשים והיה זה אחר שהעלה עולה בהר המוריה ונגלה אליו המקום, וידע כי שם יהיה בית ה':

Ibn Ezra Ps. 23

6a

וטעם זה המזמור על עבדי השם העוזבים תאות העולם, והם שמחים בחלקם ויחשבו כי לחם ומים כנגד כל תענוג המטעמים, כי מחשבתם ולבם על תענוג העולם הבא, על כן יניחו תענוגי רגע בעבור תענוג עולם, על כן אמר אך זאת כל מחשבתי. וטעם ירדפוני כל כך ארגיל עצמי לעשות טוב וחסד, טוב לנפשי וחסד עם אחרים ללמדם ולהורותם לעבוד את ה', עד שיהיה לי חוק, כי אילו רציתי להניח הטוב רגע אחד הוא היה רודף אחרי. וטעם ושבתי, פעם אחר פעם, כדרך כלה שב במרוצתה (וימיה ח ו), וי"א כמו ושקטתי (יחזקאל טז מה) מגזרת בשובה ונחת תושעון (ישעיה ל טו). והנה הטעם כי לעולם אעשה טוב וחסד, וכל ימי אשב בבית השם להכיר מעשיו, וזאת היא התפלה באמת כי אז יתבודד מבני אדם:

Samuel I Chap. 22

שמואל א פרק כב

22 David departed from there and escaped to the cave^a of Adullam; and when his brothers and all his father's house heard, they joined him down there. ²Everyone who was in straits and everyone who was in debt and everyone who was desperate joined him, and he became their leader; there were about four hundred men with him. ³David went from there to Mizpeh of Moab, and he said to the king of Moab, "Let my father and mother come [and stand] with you, until I know what God will do for me." ⁴So he ^bled them to ^bthe king of Moab, and they stayed with him as long as David remained in the stronghold.⁴ ⁵But the prophet Gad said to David, "Do not stay in the stronghold; go at once to the territory of Judah." So David left and went to the forest of Hereth.

⁶When Saul heard that David and the men with him had been located—Saul was then in Gibeah, sitting under the tamarisk tree on the height, spear in hand, with all his courtiers in attendance upon him—⁷Saul said to the courtiers standing about him, "Listen, men of Benjamin! Will the son of Jesse^c give fields and vineyards to every one of you? And will he make all of you captains of thousands or captains of hundreds? ⁸Is that why all of you have conspired against me? For no one informs me when my own son makes a pact with the son of Jesse; no one is concerned^d for me and no one informs me when my own son has set my servant ^ein ambush^e against me, as is now the case."

⁹Doeg the Edomite, who was standing among the courtiers of Saul, spoke up: "I saw the son of Jesse come to Ahimelech son of Ahitub at Nob. ¹⁰He inquired of the LORD on his behalf and gave him provisions; he also gave him the sword of Goliath the Philistine." ¹¹Thereupon the king sent for the priest Ahimelech son of Ahitub and for all the priests belonging to his father's house at Nob. They all came to the king, ¹²and Saul said, "Listen to me, son^c of Ahitub." "Yes, my lord," he replied. ¹³And Saul said to him, "Why have you and the son of Jesse conspired against me? You gave him food and a sword, and inquired of God for him—that he may rise ^ein ambush^e against me, as is now the case."

¹⁴Ahimelech replied to the king, "But who is there among all your courtiers as trusted as David, son-in-law of Your Majesty and ^fobedient to your bidding,^f and esteemed in your household? ¹⁵This is the first time that I inquired of God for him; ^gI have done no wrong.^g Let not Your Majesty find fault with his servant [or] with any of my father's house; for your servant knew nothing whatever about all this." ¹⁶But the king said, "You shall die, Ahimelech, you and all your father's house." ¹⁷And the king commanded the guards standing by, "Turn about and kill the priests of the LORD, for they are in league with David; they knew he was running away and they did not inform me." But the king's servants would not raise a hand to strike down the priests of the LORD. ¹⁸Thereupon the king said to Doeg, "You, Doeg, go and strike down the priests." And

א ויֵלֶךְ דָּוִד מִשָּׁם וַיִּמְלֹט אֶל-מְעֵרַת עֲדֻלָּם וַיִּשְׁמְעוּ אָחָיו וְכָל-בֵּית אָבִיו וַיֵּרְדוּ
ב אֵלָיו שָׁמָּה: וַיִּתְקַבְּצוּ אֵלָיו כָּל-אִישׁ מְצוּק וְכָל-אִישׁ אֲשֶׁר-לוֹ נֶשֶׂא וְכָל-
ג אִישׁ מֵרֶגֶפֶשׁ וַיָּוִי עֲלֵיהֶם לְשֵׁר וַיְהִי עִמּוֹ כְּאַרְבַּע מֵאוֹת אִישׁ: וַיֵּלֶךְ דָּוִד
ד מִשָּׁם מִצְפֵּה מוֹאָב וַיֹּאמֶר אֶל-מֶלֶךְ מוֹאָב יִצְאָנָא אֲבִי וְאִמִּי אִתְּכֶם עַד
ה אֲשֶׁר אֲדַע מֵה-יַעֲשֶׂה-לִּי אֱלֹהִים: וַיִּנְחֵם אֶת-פָּנָיו מֶלֶךְ מוֹאָב וַיִּשְׁבּוּ עִמּוֹ
וַיֵּלֶךְ דָּוִד בְּמִצְפֵּה לָד וַיֹּאמֶר גָּד הַנָּבִיא אֶל-דָּוִד
ז לֹא תֵשֶׁב בְּמִצְפֵּה לָד וּבְקֵאת-לָךְ אֶרֶץ יְהוּדָה וַיֵּלֶךְ דָּוִד וַיָּבֵא יַעֲר
ח חֶרֶת: וַיִּשְׁמַע שָׂאוּל כִּי גִדַע דָּוִד וַאֲנָשִׁים אֲשֶׁר אִתּוֹ וְשָׂאוּל יוֹשֵׁב
ט בְּנֹכְעָה תַּחַת-הָאֶשֶׁל בְּרִמְהָ וַתְּגִיתוּ בְּיָדוֹ וְכָל-עַבְדָּיו וַצָּבִים עֲלָיו: וַיֹּאמֶר
שָׂאוּל לְעַבְדָּיו הַנֹּצְבִים עֲלָיו שְׁמְעוּ-נָא בְּנֵי יְמִינִי גַם-לְכַלְכֶּם יִתֵּן בְּנֵי-יֵשִׁי
י שְׂדוֹת וְכִרְמִים לְכַלְכֶּם יֵשִׁים שְׂרֵי אֲלָפִים וְשְׂרֵי מֵאוֹת: כִּי לִקְשָׁרְתֶם כָּלְכֶם עֲלֵי
יא וְאִין-נִלְהֶ אֶת-אוֹנֵי בְּכָרְת-בְּנֵי עַם-בְּנֵי-יֵשִׁי וְאִין-חִלְהֶ מִכֶּם עֲלֵי וְנִלְהֶ אֶת-
יב סְאוֹנֵי כִּי הָקִים בְּנֵי אֶת-עַבְדֵי עֲלֵי לְאַרְבַּ פְּיֹם הַזֶּה: וַיַּעַן דֹּאֵג
יג הָאֶדְוִמִּי וְהוּא נֹצֵב עַל-עַבְדֵי-שָׂאוּל וַיֹּאמֶר רְאִיתִי אֶת-בְּנֵי-יֵשִׁי בָּא נֹכַח אֶל-
יד אַחִימֶלֶךְ בְּנֵי-אַחִיטוֹב: וַיִּשְׁאַל-לוֹ בִּיהוָה וַיְצִידָה גִּמְלוֹ וְאֵת תָּרַב גִּלְתַּי
יה הַפְּלִשְׁתִּי גִמְלוֹ: וַיִּשְׁלַח הַמֶּלֶךְ לְקַרְא אֶת-אַחִימֶלֶךְ בְּנֵי-אַחִיטוֹב הַכֹּהֵן וְאֵת
יז כָּל-בְּרִית אָבִיו הַכֹּהֲנִים אֲשֶׁר בָּגַב וַיָּבֵאוּ כָלֶם אֶל-הַמֶּלֶךְ: וַיֹּאמֶר
יח שָׂאוּל שְׁמַע-נָא בְּנֵי-אַחִיטוֹב וַיֹּאמֶר הַנֵּי אֲדֹנָי: וַיֹּאמֶר אֵלָיו שָׂאוּל לְמָה
יט קִשְׁרַתֶּם עֲלֵי אֶתָּה וּבְנֵי-יֵשִׁי בְּתַתְּךָ לֹא יִלְחַם וְחָרַב וְשָׂאוּל לוֹ בְּאֵלֵהִים לְקוֹם
כ אֵלָי לְאַרְבַּ פְּיֹם הַזֶּה: וַיַּעַן אַחִימֶלֶךְ אֶת-הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמֶר וּמִי
כא בְּכָל-עַבְדֵיךָ כְּדוֹד גִּמְלוֹ וְאִמּוֹ וַחֲתָנוּ הַמֶּלֶךְ וְסָר אֶל-מִשְׁמַעְתְּךָ וַחֲכַד בְּבֵיתְךָ:
כב הַיּוֹם הַחֲלִיתִי לְשָׂאוּל-לוֹ בְּאֵלֵהִים חֲלִילָה לִּי אֶל-יֵשִׁים הַמֶּלֶךְ בְּעַבְדוֹ דְּבַר
כג בְּכָל-בְּרִית אָבִי כִּי לֹא-יָדַע עַבְדְּךָ בְּכָל-זֹאת דְּבַר קִטָּן אוֹ נְדוּל: וַיֹּאמֶר
כד הַמֶּלֶךְ מוֹת תָּמוֹת אַחִימֶלֶךְ אֶתָּה וְכָל-בְּרִית אָבִיךָ: וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לְרַצִּים
כה הַנֹּצְבִים עֲלָיו סָבוּ וְהִמִּיתוּ: כִּהְנֵי יְהוָה כִּי גַם-יָדָם עִם-דָּוִד וְכִי יִדְעוּ כִּי-
כז בָּרַח הוּא וְלֹא גָלוּ אֶת-אוֹנֵי וְלֹא-אָבּוּ עַבְדֵי הַמֶּלֶךְ לְשַׁלַּח אֶת-יָדָם לְפָנָיו
כח בְּכִהְנֵי יְהוָה: וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לְדוּיָג סָב אֶתָּה וּפְנַע בְּפָהֲנֵי וַיִּשֹׁב

Radak Ps. 23

(ב) בנאות. מדבר ברוד
בשעה שכרח מפני שאול. ומה כתיב שם, וילך דוד
ויבא יער חרת, ולמה נקרא שמו יער חרת שהיה
מנוגב כחרס, והרטיבו הקב"ה מעין טובו של עולם
הבא:

Yalkut Shimoni to Ps. 23

8

על מי מנוחות ינהלני וגו'. אמר רבי שמואל: יש לך מים שהן נאין לשתות ואינן נאין לרחוץ, לרחוץ ואינן נאין לשתות, מי הבאר נאים לזה ולזה. נפשי ישובב, בתורה תורת ה' תמימה משיבת נפש. ינחני במעגלי צדק, במן ובבאר ובשלו ובענני כבוד, ולא שיש לו זכות אלא למען שמו. דבר אחר, על מי מנוחות ינהלני שהיה הבאר מתגבר והולך מאהל לאהל, ולא היה אחר מהם מצטער לילך ולמלאות במקום אחר. (ילקוט"ש).

ב) **בנאות דשא ירביצני**. שאל ר' אלעזר את ר' שמעון ואמר לו, כשיצאו ישראל ממצרים כלי אריגה יצאו עמהם, אמר לו לא, ומהיכן היו לובשין כל מ' שנה, אמר לו ממה שהלבישום מלאכי השרת שנאמר: ואלבישך רקמה. אמר לו ולא היו מסריחין מריח הזיעה שאינן מחליפין את לבושיהן, אמר לו הבאר היה מעלה להם מיני דשאים ומיני בשמים והיו מנענעין בהם שנאמר: בנאות דשא ירביצני, והיה ריח נודף מסוף העולם ועד סופו. בא שלמה ופירש וריח שלמותיך כריח לבנון ואומר נרד וכרכום קנה וקנמון, כל אלו מהיכן מעין גנים באר מים חיים. כיון שראו ישראל היאך הקב"ה מעדנן התחילו מקלסין אותו, ואומרים את הוא רעיא טבא לא חסרת טובתך בעולם. (ילקוט"ש).

מדרש תהלים

9

[ח] **נפשי ישובב**. נפשי ישובב בתורה, (לה) **שנאמר תורת ה' תמימה משיבת נפש** (תהלים י"ח): **ינחני במעגלי צדק, במן בשלוי במי באר בענני כבוד, ולא שיש לי זכות, אלא למען שמו: גם כי אלך בגיא צלמות. (לו) בקדקדו של מדבר: לא אירא רע כי אתה עמדי. שנאמר וה' הולך לפניו יחם (שמות י"ב): שבטך ומשענתך. (לו) שבטך [אלו היסורים, ומשענתך] זו תורה: (לה) [דבר אחר] שבטך ומשענתך. זו משען ומשענה (ישעיה נ"ב), משען זו תורה שבכתב, ומשענה זו תורה שבעל פה: חמה ינחמוני. יכול ברא יסורין, (ל"ט) תלמוד לומר אך, (ס) יכול בעולם הזה, תלמוד לומר אך טוב וחם ידפוני כל ימי חיי, בעולם הזה: ושבתו בבית ה' לאורך ימים. לעולם הבא: (מ"א) תערוך לפני שלחן, זה שלחן של מן ושלוני: נגד צוררי. (מ"ב) איסי בן עקיבא אומר גובהו של מן ששים אמה, ומי שאינו מאמין אל יראה באותה הסובה. שנאמר אל ירא בפלגות נהרי נחלי דבש וחמאה (איז כ"י):**